

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtak in vsaj s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčije 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kated. študentskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Umor portugalskega kralja in kraljeviča.

V prestolnem mestu portugalskega kraljestva, v Lizboni, se je zgodil v soboto dne 1. februarja ob 3. uri popoldan strašen dogodek, ki je pretresel ves emikani svet. Ko se je portugalski kralj Karlos peljal s kraljico Amalijo, s kraljevičem Ludovikom Filipom in s sinom princem Manuelom iz grada Vilaviezo skozi lizbonske ulice v svojo palačo, so zločinci na trgovskem trgu obstopili kraljev voz ter začeli streljati na kralja in njegovo rodbino. Kralja so zadeli trije strelci, ki so mu takoj ugasnili življenje. Ko je kraljeviča zadela prvi strel, planila je mati-kraljica kvišku, da ga varuje z lastnim telesom, toda zločincem se je posrečilo zadeti še ga z drugim strelom. Komaj so spravili kraljeviča z voza v bližnji arzenal, je izdahnil svojo dušo. Kraljevi princ Manuel je bil tudi lahko ranjen na čeljusti in roki, toda rane so brez vsake nevarnosti, kroglice so se ga le dotaknile. Kraljica Amalija je mrtveca pokrila z odejo, potem pa padla v omedlevice.

Kraljevi princ Manuel, ki je star še komaj 19 let, je proglašen kraljem, in mu je uradništvu in vojaštvu že priseglo zvestobo. Njegov naslov je: Manuel II., kralj portugalski. Kraljeva rodbina je sedaj zelo majhna: novi kralj Manuel, stara mati kraljica Marija Pia, mati mladega kralja Amalija in njegov stric, brat umorjenega kralja, Don Alfonso. Umorjeni kralj je bil star 44 let, kraljevič 21 let. Sedanji kralj Manuel je bil določen za službo pri mornarici, krvavi dogodek pa ga je pozval na kraljevi prestol.

Umorjeni kralj je bil pri ljudstvu nepriljubljen zaradi svoje velike potratnosti. Njegova poželjivost po dobrih jedilih in pijačah je bila po celem svetu znana. Zaradi velike razkošnosti je prišel v dolge in država mu je morala posoditi že nad 4 mil. Vrh tega pa država sama nima urejenih financ. Vedno je v denarnih stiskah. Prekucijski duh je zavladal med ljudstvom, ki si je želelo, da se odpravi kraljevska vlada in upelje ljudovlada. Za to so bili domači nemiri na Portugalskem na dnevnem redu. Kralj se je vsled tega čutil prisiljenega, da je že lani 10. maja razpustil državni zbor, da ni pripustil novih volitev in da je ministrskega predsednika Franka pooblastil z izrednimi pravicami diktatorja (neodvisnega, političnega oblastnika). To se je le ljudstvo bolj razburilo in nemiri so se pomnožili. Časniki so se zaplenjevali in nemirneži in sumljivi državljani zapirali. Te razmere so rodile zaroto, ki je zadnjo soboto izvršila svoje krvavo delo, umor kralja in kraljeviča.

V naslednjem priobčujemo brzoglavna poročila, ki opisujejo krvave dogodke na Portugalskem:

Kako se je izvršil umor.

Lizbona, 2. febr. Kralj in kraljica sta se vrnila večer popoldne s svojo rodbino v odprtem vozu iz vile Vicioza v Lizbono. Na Trgovskem trgu pred vhom v ulico je skočilo proti vozu devet mož, oboroženih s petcevnimi repetirnimi karabinami. Pričeli so streljati na kraljevo rodbino. Vsak napadalec je izstrelil pet patron. Kralja Karola so zadele tri kroglice: ena v tilnik, ena v pleče in ena v vrat, ki je prebila glavno žilo. Prestolonaslednika so zadele tri kroglice v glavo. Drugi kraljev sin, infant Manuel, je začel v roko in v čeljust. Kralj je bil takoj mrtev. Njegovo truplo so prenesli v arzenal. Mrtvega kralja sta spremljevala v arzenal kraljica vdova in drugi kraljev sin. Prestolonaslednik je še nekaj časa živel, a je prenešen v mornariški arzenal, umrl. Gardni častnik Francisco Figueira, ki je v trenutku atentata jahal poleg kraljevega voza, je takoj pričel streljati in je enega napadalec usmrtil. Policisti so tudi takoj pričeli streljati in so ustrelili tri napadalec pri magistratu, enega prijeli. Prijeti napadalec se je baje v zaporo obesil. Vse prodajalnice v Lizboni so takoj zaprli. Portugalska banka in kraljeva palača sta močno zastraženi. Po celem mestu je silno ogorčenje

in žalostno presenečenje. Napadalec so imeli skrite puške pod sukno. Eden ustreljenih napadalec je bil Francoz, drugi Spanec. Kraljev morilec je anarhist Cordoba, sin slovitega anarhista. Na prestol pride sedaj infant Manuel, za katerega prevzame vlado kraljica vdova Amalija. Trupli kralja in prestolonaslednika so v zaprtih kočijah prepeljali na kraljevi dvor. Kraljica je ostala sicer nepoškodovana.

Lizbona, 3. febr. V vozu sta sedela na eni strani kralj Karol in kraljica Marija Amalija, na drugi strani pa prestolonaslednik Ludovik Filip in infant Manuel, ki je star 19 let. Ko je zavil voz na Arzenalsko cesto, so voz obkolili napadalec, ki so pričeli streljati s karabinci, katere so imeli skrite pod sukno. Kočijaž je udaril po konjih, a bil je sam ranjen. Policisti so potegnili sablje. Več policistov se je vrglo na napadalec. Sodijo, da se je udeležilo napada 20 oseb. Kralj se je vozil v odprtem vozu, vsled česar so napadalec lahko merili na kraljevo rodbino. Po napadu je vse bežalo. Priletelo je vojaštvo, ki je zasedlo vse dohode. Kraljevo truplo je bilo obrito s krvjo. Kraljico so spravili takoj v posteljo. Vojaštvo je imelo zaseden trg, kjer se je izvršil napad, do pozne noči. Zaprti so vsakega, ki se je nahajal v bližini napada. Ministrski svet je prepovedal vse shode, ker so se bali, da se proglašajo ljudovlada. Oblastim na deželi so brzoglavili, da ne smejo dopustiti nikakih shodov in da naj nastopajo po potrebi z orožjem. Sodijo, da so napadalec španski in francoski anarhisti.

Lizbona, 3. febr. O atentatu poročajo še naslednje podrobnosti: Ko so padli prvi strelci, je kraljica divje zakričala, skočila kvišku in s svojim telesom hotela braniti sinova. Voznik je udaril po konjih. Truplo kraljevo je bilo popolnoma v krvi. Dolgo časa je trajalo, da so dobili zdravnika. Policija je aretirala 300 oseb. Napad se je izvršil v soboto ob 3. uri 10 minut popoldne. Voz je bil odprt in brez vojaškega spremstva. Konji so šli v lahkem trahu. Napadalec so otvorili na kočijo pravi brzi ogenj. Kraljica se je vrgla s truplom na kralja in sina, da ju ščiti. Sin je padel z obrazom na truplo očetovo. Kraljica je glasno vzkliknila, Voznik je strašno nagnal konje.

Lizbona, 3. febr. Mati umorjenega kralja, kraljica vdova Marija Pia, je takoj prihitela v arzenal, kjer so ravno zdravniki umivali krvavo truplo kralja, ter jokajoč objela mrtvo truplo.

Svarila policije.

Lizbona, 3. febr. Predno se je peljala v soboto zvečer kraljeva rodbina iz vile Vicioza v Lizbono, je javil službujoči častnik višjemu dvornemu maršalu, da poročila lizbonsko policijsko ravnateljstvo o obsežni zaroti proti kraljevi rodbini in da hočejo zarotniki napasti kraljevo rodbino. Policija je že zaprla več oseb. Višji maršal se naprosi, da naj ostane kraljeva rodbina in vsak način v vili Vicioza in da naj se ne pelje v Lizbono. Kralja naj pregovore, da naj odgodi vožnjo v Lizbono. Višji dvorni maršal pa ni hotel kralja obvestiti, češ, da je kraljeva rodbina, osobito pa kraljica, zaradi zadnjih dogodkov duševno zelo potra in da ne more prevzeti odgovornosti za poročilo. Kraljeva rodbina se je torej odpeljala v Lizbono, ne da bi slutila nevarnost, ker ji ni bilo znano svarilo lizbonske policije. Dvorni maršal je pozabil naznaniti policiji, da se pelje kraljeva rodbina v mesto, zato seveda ni policija ničesar ukrenila za varnost kraljeve rodbine. Le tako je tudi razumno, da so mogli napadalec iz neposredne bližine streljati na kraljevo rodbino. Višji dvorni maršal Rondolff se je baje usmrtil, ker ni obvestil kralja o poročilu policijskega ravnateljstva.

Morilec.

Lizbona, 3. febr. Glavni morilec kraljev je ubit. Star je 30 let in je svobodomiseln učitelj. Piše se Manuel Buica in je bil zadnji čas učitelj v Lizboni.

Politično stanje.

Lizbona, 3. febr. Ministrstvo je imelo kmalu po umoru posvetovanje. Odredili so velike voja-

ške priprave. V mestu je vse tiho. (Po trdnjavah in v ječah je zaprtih veliko oseb. Policija je zaprla nekaj oseb, pri katerih so dobili bombe. Govori se, da so zapleteni v zaroto tudi vojaki. V lizbonski okolici so prijeli več republikanskih voditeljev.

Lizbona, 3. febr. Več portugalskih rodbin je pobegnilo. Pred hišo ministrskega predsednika Franca je bila velika demonstracija. Množica je pobila okna. Ministrski predsednik je moral bežati skozi skrivna vrata. Vojaštvo je napravilo zopet mir. Proglašeno je obsedno stanje.

Lizbona, 3. febr. Vsled občne ljudske nevolje je odstopil minister Franco in njegovo ministrstvo, na kar je novi kralj imenoval za novega ministrskega predsednika admirala Ferreira Amaral in ga poveril s sestavo ministrstva.

Madrid, 3. febr. Španska vlada se boji, da bi uporniki ne prišli na Špansko, zato so meje proti Portugalski strogo zastražene. V slučaju, da izbruhne v Portugalski ustaja, je zbranega mnogo vojaštva ob meji.

London, 3. febr. Angleška vlada je poslala nekaj ladij proti Lizboni.

Novi kralj.

Lizbona, 2. febr. Danes se je zbral državni svet in proglašil infanta Manuela za kralja.

Lizbona, 3. febr. Zdravstveno stanje novega kralja Manuela je povoljno. Njegova rana ni nevarna. Mnogo oseb izjavlja kralju svoje sožalje. Diplomati so bili podnevi in deloma ponoči v kraljevi palači. Po celi Portugalski dobivajo oblasti vdanostne izjave prebivalstva.

Iz Lizbone, 3. febr., se poroča, da so prisegli zvestobo novemu kralju vojaški poveljniki in civilni dostojanstveniki. Po vseh posadkah je priseglo zvestobo vojaštvo novemu kralju Manuelu. Novi kralj je v začetku potrdil pooblastila Frankovemu kabinetu. Velika večina portugalskega prebivalstva je nasprotna revolucionarjem.

Lizbona, 3. febr. Kralj Manuel je izdal sledečo proklamacijo: Podli in zločinski napad na mojega očeta in brata napolnjuje moje srce z žalostjo. Tolaži me zavest, da ljudstvo obsoja zločin, ki nima zgleda v celi zgodovini. Ustava me določuje za naslednika kralju Karolu. Zasedam prestol z zagotovilom, da bom deloval le v blagor domovini tako, da si bom zaskušil in pridobil ljubezen ljudstva. Ščitil bom katoliško vero in varoval ustavo. Obdržal bom sedanje ministrstvo, ki mu popolnoma upam. Lizbona, 1. febr. 1908. Manuel II., kralj.

Politični ogled.

— Deželne volitve. V deželah, kjer se bodo ta in prihodnji mesec vršile volitve za deželne zbornice, je izredno živahno gibanje. Na Češkem so na češki in nemški strani združujejo liberalne stranke proti katoliškim in krščanskosocialnim. Znamenje, kako v zadnjem času vedno bolj stopa zraven gospodarskega zopet versko vprašanje v ospredje. V Galiciji se združujejo narodne poljske stranke proti socialdemokratom in Rusinom. Na Tirolskem je hud boj med liberalci in krščanskimi socialci ne samo med Nemci, ampak tudi med Italijani. Krščanskosocialni Nemci in Italijani pa nastopajo skupno. Na Kranjskem so Slovenska ljudska stranka in mladoliberalci že postavili večinoma svoje kandidate v kmečkih občinah. V mestih pa nastajajo staroliberalni kandidati in neodvisni. Neodvisne bodo baje podpirali Ljudska stranka in mladoliberalci. Na Goriškem najbolj zavestno nastopa Slovenska ljudska stranka, pri liberalnih agrarcih, pri kojih so večinoma učitelji, in pri staroliberalcih pa vlada nejasnost in zmedenost.

— Proračunski odsek je sprejel postavke o cesarskem dvoru, o cesarjevi pisarni in razpravila sedaj o postavki ministrski svet. Na izvajanja dr. Korošca je odgovarjal ministrski predsednik Bek ter zagovarjal upeljavo ministrov-rojakov in uradne čas-